

ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการทางวินัยตามมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 กับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

การปฏิบัติราชการตามกฎหมายระหว่างคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เรียกโดยย่อว่า "ก.พ." กับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือเรียกโดยย่อว่า "คณะกรรมการ ป.ป.ป." มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างมากโดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดทางวินัยของข้าราชการพลเรือน ซึ่งมี ก.พ. เป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลมีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎ ก.พ. ระเบียบข้อบังคับ ให้ความวินิจฉัยปัญหาอันเกิดขึ้นจากการใช้บังคับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน รวมถึงอำนาจในการควบคุมดูแลตรวจสอบแนะนำ และชี้แจงเพื่อให้กระทรวงทบวงกรมปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัติดังกล่าวและอำนาจหน้าที่อื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น¹

ส่วนคณะกรรมการ ป.ป.ป. ก็มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับเรื่องของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น อำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนเพื่อทราบข้อเท็จจริง เมื่อมีผู้กล่าวหา ร้องเรียนหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ²

---

¹ มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

² มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530.

ในการสืบสวนสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งถูกกล่าวหา ร้องเรียนหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริต หรือประพฤตินิยมชอบในวงราชการอื่น เป็นงานในหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ป. นั้น ทำให้การทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ป. ตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยมชอบในวงราชการจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของข้าราชการพลเรือน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการกระทำผิดวินัย ตามที่มีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือเป็นความผิดอันเนื่องมาจากการกระทำการทุจริตและประพฤตินิยมชอบในวงราชการ ตามที่กำหนดไว้ในบทวิเคราะห้ศัพท์ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยมชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530³ ซึ่งการกระทำอย่างเดียวหรือกรรมเดียว อาจจะเป็นความผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา ทางวินัยข้าราชการ และเป็นความผิดตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยมชอบในวงราชการ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้มีบทบัญญัติที่ทำให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ก.พ. และผู้บังคับบัญชา

---

³"การทุจริตในวงราชการ" หมายความว่า การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นไม่ปฏิบัติกรอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่ง หรือหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

"การประพฤตินิยมชอบในวงราชการ" หมายความว่า การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นไม่ปฏิบัติกรอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายระเบียบข้อบังคับ คำสั่ง มติของคณะรัฐมนตรีอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมุ่งหมายจะควบคุมดูแลการบริการ เก็บรักษา หรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดินไม่ว่าการปฏิบัติหรือละเว้นไม่ปฏิบัตินั้น เป็นการทุจริตในวงราชการด้วยหรือไม่ก็ตาม และให้หมายความรวมถึงการประมาท เลิน เล่อในหน้าที่ดังกล่าวด้วย

ของข้าราชการพลเรือนที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. แจ้งให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ใน
เรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. ไม่รับหรือยกขึ้นพิจารณา⁴ หรือในกรณีที่คณะกรรมการ
ป.ป.ป. ส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยหลังจากที่ได้มีการชี้มูลความผิดแล้ว

---

⁴ ในมาตรา 13 ตรี แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติ
มิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 แก้ไขและเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการ
ทุจริต และประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530 บัญญัติว่า "เรื่องต่อไปนี้
คณะกรรมการจะไม่รับหรือยกขึ้นพิจารณาได้

(1) เรื่องที่ล่วงเลยมาแล้วเกินห้าปีนับแต่วันเกิดเหตุจนถึงวันที่มีการกล่าวหา
ร้องเรียน และคณะกรรมการเห็นว่า เป็นเรื่องที่ไม่อาจหาพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนิน
การสืบสวนสอบสวนต่อไปได้

(2) เรื่องที่คณะกรรมการเห็นว่าไม่ถึงขั้น เป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง
ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

(3) เรื่องที่มีลักษณะเป็นบัตรสนเท่ห์ ซึ่งไม่ระบุพยานหลักฐานชัดเจนเพียงพอที่จะ
ดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไปได้

มาตรา 13 จัตวา "เรื่องใดที่คณะกรรมการไม่รับหรือไม่ยกขึ้นพิจารณาตามมาตรา
13 ตรี หรือมาตรา 13 ตรี(1) หรือ (2) หรือ (3) ถ้าคณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควร
จะแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ถูกกล่าวหาหรือเรียนดำเนินการตามอำนาจหน้าที่
แล้วแจ้งให้คณะกรรมการทราบก็ได้"

จะต้องทำงานประสานกันในเรื่องที่เกี่ยวกับการกระทำผิดของ "เจ้าหน้าที่ของรัฐ"⁵ ซึ่งก็รวมรวมถึง "ข้าราชการพลเรือนสามัญ" ด้วยเพราะข้าราชการพลเรือนสามัญ เป็นบุคคล ซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ให้รับราชการ โดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนในกระทรวง ทบวง กรม ฝ่ายพลเรือน⁶ และข้าราชการพลเรือนสามัญ ก็เป็นข้าราชการประเภทหนึ่งของข้าราชการพลเรือน⁷

---

⁵ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า "เจ้าหน้าที่ของรัฐ" ไว้ดังนี้

"เจ้าหน้าที่ของรัฐ" หมายความว่า ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีตำแหน่งหรือมีเงินเดือนประจำ พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารท้องถิ่นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย สมาชิกสภาท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และหมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจด้วย

⁶ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518

⁷ ข้าราชการพลเรือนแบ่งออกเป็น 4 ประเภทตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 ดังนี้

1. ข้าราชการพลเรือนสามัญ
2. ข้าราชการพลเรือนในพระองค์
3. ข้าราชการพลเรือนรัฐพาณิชย์
4. ข้าราชการประจำต่างประเทศพิเศษ

นอกจากนั้น ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในวงราชการ พ.ศ.2518 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ยังมีบทบัญญัติอยู่ในหลายมาตราที่ได้บัญญัติให้ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายของข้าราชการพลเรือนซึ่งเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ได้บังคับบัญชา มีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ แก่ข้าราชการพลเรือนที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้แจ้งหรือส่งเรื่องไปให้ผู้บังคับบัญชาทราบ อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งในกรณีดังกล่าว ถ้าหากว่าเป็นการแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาของข้าราชการพลเรือนทราบถึงการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก่อนที่ผู้นั้นจะออกจากราชการก็จะเข้าหลักเกณฑ์ตามนัยมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 เพราะถือได้ว่าการที่สำนักงาน ป.ป.ป. แจ้งเรื่องกล่าวหาข้าราชการพลเรือนว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงไว้ก่อนที่ผู้นั้นจะออกจากราชการ เข้าหลักเกณฑ์ของมาตรา 89 ที่ว่า จะต้องมีการฝึกกล่าวหาว่าข้าราชการผู้นั้นกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงไว้ตั้งแต่ที่ผู้นั้นยังรับราชการอยู่ และจะต้อง เป็นการแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น เมื่อเข้าหลักเกณฑ์ของบทบัญญัติมาตรา 89 แล้ว ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายก็ย่อมมีอำนาจที่จะดำเนินการลงโทษทางวินัยกับผู้ถูกกล่าวหาได้ แม้ภายหลังจากที่ผู้นั้นจะออกจากราชการไปแล้วก็ตาม

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ยังได้มีบทบัญญัติพิเศษให้อำนาจผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีการฝึกกล่าวหา ร้องเรียนว่า "ทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ ในกรณีที่ เป็นความคิดอย่างร้ายแรงและคณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้มีมติให้รับไว้พิจารณาแล้วมีอำนาจดำเนินการทางวินัย ตามอำนาจหน้าที่กับผู้พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วต่อไปได้ เสมือนว่าผู้นั้นยังมีได้พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ" ซึ่งจะได้กล่าวถึงโดยละเอียด เป็นลำดับไป

5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรา 89 กับกฎหมาย ป.ป.ป. ก่อนแก้ไขเพิ่มเติม

ความเป็นมา ปัญหา และอุปสรรค

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 ก่อนที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ศ.2530 นั้นได้มีบทบัญญัติในมาตรา 19

กำหนดให้ประธานกรรมการส่ง เรื่องให้ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ถูกกล่าวหาดำเนิน การสอบสวนทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหาภายในเจ็ดวันนับตั้งแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. สอบสวน ได้ความว่า เรื่องที่สอบสวนนั้นมีมูลความผิดทางวินัย และกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ ของรัฐผู้ถูกกล่าวหาจะต้องดำเนินการทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตน ตามอำนาจหน้าที่ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับ เรื่องและถ้าหาก เกิดกรณีต่อมา เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ถูกกล่าวหาได้ออกจากราชการพ้นจากความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็ จะเกิดปัญหาว่าผู้บังคับ บัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นั้นจะดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาผู้ถูกกล่าวหาได้ หรือไม่ ซึ่งก็ต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ในการทางวินัยแก่ข้าราชการพล เรือนภายหลังที่ออก จากราชการไปแล้วว่า ก่อนที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นจะออกจากราชการไป ได้มีการเรียกผู้ถูกกล่าวหา ว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาไว้หรือไม่ และได้มีการกล่าวหาต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นหรือไม่ ในกรณีที่ผู้กล่าวหามิได้กล่าวหาขึ้นต่อผู้ บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตรง แต่ได้กล่าวหาร้องเรียนไปยังหน่วยงานอื่น หรือ หน่วยงานอื่น เช่น สำนักงาน ป.ป.ป. หรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้พบ หรือได้ ทราบถึงการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงของเจ้าหน้าที่ของรัฐเอง คณะกรรมการ ป.ป.ป. หรือหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ จะต้องแจ้งการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงนั้นมายังผู้บังคับบัญชา ของผู้ถูกกล่าวหา ก่อนที่ผู้นั้นจะพ้นจากราชการไป ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาจึงจะสามารถ ดำเนินการทางวินัยตามนัยมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 แก่ผู้ถูกกล่าวหาได้ ซึ่งในทางปฏิบัติคณะกรรมการ ป.ป.ป. ก็ได้ส่ง เรื่องถึงการกระทำผิดได้ ทันเวลาบ้างไม่ทันเวลาบ้าง ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติคือ กรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. ส่ง เรื่องให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาภายหลังที่ผู้นั้นได้ออกจากราชการไปแล้ว ผู้บังคับ บัญชาที่ไม่มีอำนาจที่จะดำเนินการพิจารณาความผิดและสั่งลงโทษทางวินัยแก่ผู้ที่พ้นจากราชการ ไปแล้วได้ เพราะไม่เข้าหลักเกณฑ์ของบทบัญญัติมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 ทำให้การดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ที่ออกจากราชการไปแล้ว ไม่บรรลุผลและเจตนารมณ์ของกฎหมาย ดังจะเห็นได้จากกรณีตัวอย่างต่อไปนี้

กรณีตัวอย่างแรก เป็นกรณีที่สำนักงาน ก.พ. ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินการ ทางวินัย แก่ข้าราชการพลเรือนภายหลังที่ออกจากราชการไปแล้วว่ามีหลักเกณฑ์ในการกล่าวหา ผู้กระทำผิดวินัยอย่างไร ถ้าหากไม่ได้กล่าวหาขึ้นโดยตรงต่อผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหา แต่ ได้กล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. คณะกรรมการ ป.ป.ป. จะต้องปฏิบัติอย่างไร ถ้าหากว่า

ในระหว่างที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. กำลังทำการสืบสวนสอบสวนบุคคลนั้นอยู่ตามมาตรา 13 (3) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 ข้าราชการผู้นั้นได้พ้นจากราชการ เพราะลาออกจากราชการหรือครบ เกษียณอายุไปเสียก่อนที่ผู้บังคับบัญชาจะตั้งกรรมการสอบสวนหรือก่อนที่การสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการ ป.ป.ป. จะแล้วเสร็จและหากผลการสอบสวนของคณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้ความว่าการกระทำของผู้นั้นมีมูลความผิด ประธานกรรมการ ป.ป.ป. ส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาของข้าราชการผู้นั้นดำเนินการทางวินัยประเด็นปัญหาจึงมีว่าผู้บังคับบัญชาของข้าราชการผู้นั้นจะมีอำนาจดำเนินการทางวินัยต่อไปตามมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ได้หรือไม่

สำนักงาน ก.พ. ได้วินิจฉัยปัญหานี้ไว้ว่า

การที่ผู้บังคับบัญชาจะมีอำนาจสั่งดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการพลเรือนที่ออกจากราชการไปแล้วต่อไปตามมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ได้ก็ต่อเมื่อมีการกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงขึ้น ตั้งแต่ผู้ถูกกล่าวหายังรับราชการอยู่ แต่ไม่จำเป็นว่าจะต้องได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา 86 และการกล่าวหาขึ้นต้องเป็นการกล่าวหาขึ้นต่อผู้บังคับบัญชา ซึ่งตามมาตรา 82 กำหนดให้มีหน้าที่ดำเนินการทางวินัยหากเป็นการกล่าวหาต่อผู้อื่นที่ไม่ใช่ผู้บังคับบัญชา เช่น คณะกรรมการ ป.ป.ป. หรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจะต้องเป็นกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. หรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินแจ้งการกล่าวหาขึ้น ให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาทราบ ดังแต่ก่อนผู้ถูกกล่าวหาออกจากราชการ⁸

ดังนั้น ถ้าจะให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหายังมีอำนาจที่จะสั่งดำเนินการลงโทษหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้เป็นไปตามหมวด 4 ตามนัยมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 คณะกรรมการ ป.ป.ป. จะต้องส่งเรื่องการกล่าวหาว่าผู้นั้นได้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงไปยังผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาให้ทันเวลาก่อนที่ผู้ถูกกล่าวหาจะออกจากราชการไป ซึ่งในประเด็นนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ให้ความเห็นไว้ว่า

⁸ หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สร 0701/137382 ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2524

ถ้าการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามมาตรา 13(3)⁹ แห่งพระราชบัญญัติ
ป้องกัน และปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518
ได้กระทำก่อนที่เจ้าหน้าที่ของรัฐพ้นจากราชการและได้แจ้งข้อกล่าวหาต่อ
ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสอบสวนว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแล้วก่อนที่เจ้าหน้าที่
ผู้นั้นจะพ้นจากราชการก็ให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไป
และดำเนินการทางวินัยต่อไปตามมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
พลเรือน พ.ศ.2518 ได้ แม้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นจะได้ออกจากราชการไปก่อน
ที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. จะได้ชี้มูลความผิดก็ตาม คณะกรรมการ ป.ป.ป. ก็ยังมีหน้าที่
ต้องชี้มูลความผิดและส่ง เรื่องให้ผู้บังคับบัญชา เพื่อดำเนินการสอบสวนทางวินัยตาม
มาตรา 19¹⁰ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ
ในวงราชการ พ.ศ.2518¹¹

⁹ มาตรา 13 ให้คณะกรรมการมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) .....

(2) .....

(3) สืบสวนสอบสวน เพื่อทราบข้อเท็จจริง เมื่อผู้กล่าวหา ร้องเรียนหรือมีเหตุ

อันควรสงสัยว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ

¹⁰ มาตรา 19 เมื่อการสอบสวนได้ความว่าเรื่องราวที่สอบสวนนั้นมีมูลความผิดให้
ประธานกรรมการส่ง เรื่องให้ผู้บังคับบัญชาของ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ถูกกล่าวหา ดำเนินการสอบสวน
ทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหาภายใน เจ็ดวันนับแต่วันที่สอบสวนเสร็จ แล้วให้ประธานกรรมการรายงาน
ให้นายกรัฐมนตรีทราบ

หากกรณีเป็นความผิดทางอาญาคด้วยก็ให้แจ้งต่อพนักงานสอบสวนภายในกำหนด เวลา
ตามวรรคหนึ่งด้วย

เมื่อผู้บังคับบัญชาของ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ถูกกล่าวหา ได้รับเรื่องตามวรรคหนึ่งแล้ว
ต้องดำเนินการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ ได้รับ เรื่อง

เมื่อพนักงานสอบสวนตามวรรคสอง หรือเมื่อผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ผู้ถูก
กล่าวหาตามวรรคสามได้ดำเนินการไปประการใดแล้ว ให้แจ้งให้ประธานกรรมการทราบ

¹¹ หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ สร 0601/1596 ลงวันที่ 14

ธันวาคม 2524

กรณีตัวอย่าง เช่น สำนักงาน ป.ป.ป. ได้แจ้งเรื่องกล่าวหาไปยังอธิบดีกรมเจ้าท่า เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2526 ว่าข้าราชการกรมเจ้าท่าผู้หนึ่ง กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการ ป.ป.ป. กรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบ แต่โดยที่ข้าราชการผู้นี้จะพ้นจากหน้าที่ราชการ เนื่องจากเกษียณอายุในสิ้นปีงบประมาณ 2526 และกรมเจ้าท่าได้ส่งเลื่อนชั้นเงินเดือนให้ข้าราชการผู้นี้ 1 ชั้น ตั้งแต่วันที่ 30 กันยายน 2526 เป็นต้นไป ต่อมาสำนักงาน ป.ป.ป. ได้แจ้งให้กรมเจ้าท่าดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการผู้นี้ ในเรื่องที่ถูกสืบสวนสอบสวนดังกล่าวในที่สุด อ.ก.พ. กระทรวงคมนาคมได้มีมติลงโทษให้ข้าราชการผู้นี้ ออกจากราชการฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ประเด็นปัญหาจึงมีว่า

1. กรณีนี้จะสามารถส่งลงโทษ ให้มีผลย้อนหลังในคำสั่งลงโทษได้หรือไม่ ตั้งแต่เมื่อใด และ
2. การลงโทษในกรณีนี้ จะมีผลกระทบต่อคำสั่งเลื่อนชั้นเงินเดือน ก่อนเกษียณอายุประการใดหรือไม่

สำหรับปัญหานี้ ก.พ. ได้วินิจฉัยปัญหาไว้ว่า

ประเด็นแรก "ในกรณีผู้บังคับบัญชามีอำนาจตามมาตรา 89 ประกอบด้วย มาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ที่จะส่งลงโทษให้ข้าราชการผู้นี้ ออกจากราชการย้อนหลังไปถึงวันที่ข้าราชการผู้นี้ ออกจากราชการ เพราะเกษียณอายุตามนัยข้อ 4(6) ของระเบียบ ก.พ. ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. 2518 คือตั้งแต่ วันที่ 1 ตุลาคม 2526"

ประเด็นที่สอง "การส่งลงโทษให้ข้าราชการผู้นี้ ออกจากราชการย้อนหลังตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2526 จะมีผลทำให้การออกจากราชการของข้าราชการผู้นี้ เปลี่ยนจากออกจากราชการ เพราะเกษียณอายุมาเป็นออกจากราชการ เพราะถูกลงโทษให้ออก และเมื่อข้าราชการผู้นี้มิได้เป็นผู้ออกจากราชการ เพราะเกษียณอายุแล้ว คำสั่งกรมเจ้าท่าฉบับลงวันที่ 28 เมษายน 2526 ที่ส่งเลื่อนชั้นเงินเดือน เพื่อประโยชน์ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญให้ข้าราชการผู้นี้ 1 ชั้น โดยอาศัยเหตุที่บุคคลดังกล่าว จะต้องออกจากราชการ เพราะเกษียณอายุจึงไม่มีผลใช้บังคับแต่อย่างใด"¹²

¹² หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 0611/ป.1536 ลงวันที่ 16 ตุลาคม 2528

แต่ถ้าสำนักงาน ป.ป.ป. ส่งเรื่องกล่าวหาไปให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหา ภายหลังที่ผู้นั้นได้พ้นจากราชการไปแล้ว เช่นนี้ก็ไม่เข้าหลักเกณฑ์ของมาตรา 89 แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

กรณีตัวอย่าง เช่น ข้าราชการผู้หนึ่งได้ถูกตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัยตามคำสั่ง กรมธนารักษ์ ลงวันที่ 29 สิงหาคม 2529 กรณีได้รับมอบหมายให้ไปตรวจสอบเจ้าของที่ดิน โฉนดเลขที่ 132 ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ปลูกบ้านรुकล้าที่ราชพัสดุ เมือง กำแพงเมือง จังหวัดพะเยา แต่ข้าราชการผู้นี้ได้รายงานเสนอผู้บังคับบัญชาว่า เจ้าของที่ดิน มิได้รุกล้าที่ราชพัสดุเมืองกำแพงเมือง พร้อมกันนี้ ข้าราชการผู้นี้ก็ได้ถูกสั่งให้ออกจากราชการ ไว้ก่อนตั้งแต่วันที่ 16 มกราคม 2530 เป็นต้นไป ต่อมาสำนักงาน ป.ป.ป. ได้มีหนังสือลงวันที่ 26 มกราคม 2530 แจ้งให้กระทรวงการคลังดำเนินการทางวินัยข้าราชการผู้นี้ กรณีเมื่อครั้ง ดำรงตำแหน่งพัสดุ จังหวัดนครสวรรค์ ได้ทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดให้เช่าและปลูกสร้าง อาคารพาณิชย์ในที่ดินราชพัสดุ บริเวณหนองสนมบุญ ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ แต่ กรมธนารักษ์เห็นว่าข้าราชการผู้นี้ได้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตั้งแต่วันที่ 16 มกราคม 2530 จึงถือว่าข้าราชการผู้นี้ได้ออกจากราชการไปแล้ว ตามนัยมาตรา 94(4) แห่งพระราช บัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 การที่สำนักงาน ป.ป.ป. ได้แจ้งเรื่องกล่าวหา ข้าราชการผู้นี้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงพร้อมทั้งให้กรมธนารักษ์ดำเนินการสอบสวนทางวินัย หลังจากที่ข้าราชการผู้นี้ได้ออกจากราชการไปแล้วไม่น่าจะกระทำได้

ก.พ. ได้วินิจฉัยปัญหานี้ว่า "ความเห็นของกรมธนารักษ์ดังกล่าวข้างต้นเป็นการ ถูกต้องแล้ว และ ก.พ. มีความเห็นเพิ่มเติมว่า ถ้าภายหลังปรากฏผลการสอบสวนพิจารณา ตามคำสั่งกรมธนารักษ์ลงวันที่ 29 สิงหาคม 2529 ว่า ข้าราชการผู้นี้มิได้กระทำผิดหรือ กระทำผิดไม่ถึงกับจะถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก และไม่มีการที่จะต้องออกจาก ราชการด้วยเหตุอื่น เมื่อกรมธนารักษ์ได้สั่งให้ข้าราชการผู้นี้กลับเข้ารับราชการแล้ว กรม ธนารักษ์ก็มีอำนาจที่จะดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการผู้นี้ ตามข้อกล่าวหาที่สำนักงาน ป.ป.ป.

แจ้งมาได้"¹³ เพราะกรณีการออกจากราชการเพราะถูกสั่งพักราชการตามมาตรา 94(4)¹⁴ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 นั้นแตกต่างจากการออกจากราชการเพราะเหตุอื่นซึ่งเป็นการออกจากราชการไปโดยเด็ดขาด แต่การออกจากราชการกรณีถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน เพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณานั้นเป็นการออกจากราชการที่ไม่เด็ดขาด กล่าวคืออาจจะได้กลับเข้ารับราชการใหม่ หากผลการสอบสวนพิจารณาปรากฏว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิดหรือกระทำความผิดไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก และไม่มีการชี้ที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ดังนั้น การที่สำนักงาน-ป.ป.ป.ได้แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามมาตรา 90 ซึ่งมีผลให้ผู้นั้นเป็นผู้ที่ออกจากราชการไปตามนัยมาตรา 94(4) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

¹³ หนังสือสำนักงาน ก.พ.ที่ นร 0711/ป.1354 ลงวันที่ 4 สิงหาคม 2530

¹⁴ มาตรา 90 ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งกรรมการสอบสวน หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่า กระทำความผิดอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ผู้มีอำนาจตามมาตรา 86 หรือมาตรา 92 วรรคสาม แล้วแต่กรณี มีอำนาจสั่งพักราชการ หรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน เพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณาได้ แต่ถ้าภายหลังปรากฏผลการสอบสวนพิจารณาว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิดหรือกระทำความผิดไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก และไม่มีการชี้ที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ก็ให้ผู้นั้นมีอำนาจดังกล่าวสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้ารับราชการ ในตำแหน่งเดิม หรือตำแหน่งในระดับเดียวกัน ที่ต้องใช้คุณสมบัติเฉพาะที่ผู้นั้นมีอยู่

เงินเดือนของผู้ถูกสั่งพักราชการ ให้เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบว่าด้วยการนั้น ส่วนในกรณีสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ถ้าปรากฏผลการสอบสวนพิจารณาเป็นยุติ แล้วว่าผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนมิได้กระทำความผิด หรือกระทำความผิดไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับเงินเดือนในระหว่างถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน เสมือนว่าผู้นั้นถูกสั่งพักราชการ

หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการสั่งพักราชการ การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน และการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามผลการสอบสวนพิจารณาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

พ.ศ.2518 ได้ทราบถึงการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงภายหลังที่ผู้นั้นได้ออกจากราชการไปแล้วในกรณีนี้ ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาที่ไม่อาจจะดำเนินการทางวินัยตามนัยมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 แก่ผู้นั้นได้ เว้นแต่จะได้มีคำสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้ารับราชการใหม่อีกครั้งตามมาตรา 90 ซึ่งก็ทำให้กลับมีสภาพข้าราชการอีกครั้ง โดยถือว่าได้มีสถานภาพข้าราชการต่อเนื่องกันไม่ขาดตอนซึ่งทำให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจที่จะดำเนินการทางวินัยกับผู้นั้นได้ในข้อกล่าวหาที่สำนักงาน ป.ช.ป.แจ้งมา กรณีนี้จึงแตกต่างกับการพ้นจากราชการด้วยเหตุอื่น เช่น การลาออกจากราชการหรือการเกษียณอายุราชการ ซึ่งถ้าสำนักงาน ป.ช.ป.แจ้งข้อกล่าวหามายังผู้บังคับบัญชาภายหลังที่ผู้ถูกกล่าวหาออกจากราชการด้วยเหตุดังกล่าวแล้ว ก็ทำให้ไม่เข้าหลักเกณฑ์ของมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 ที่จะดำเนินการทางวินัยกับผู้ซึ่งออกจากราชการไปแล้วได้

มีกรณีที่น่าสนใจอีกกรณีหนึ่งคือ กรณีที่ข้าราชการพลเรือนได้ลาออกจากราชการเพื่อรับสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง และภายหลังที่ผู้นั้นออกจากราชการไปแล้ว ผู้บังคับบัญชาได้พบการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือได้รับการแจ้งจากส่วนราชการอื่น เช่น สำนักงาน ป.ช.ป. กล่าวหาว่าผู้นั้นได้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง แม้ภายหลังผู้นั้นจะขอกลับเข้ารับราชการอีกครั้งเมื่อไม่ได้รับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีเช่นนี้ ผู้บังคับบัญชาก็ไม่อาจจะดำเนินการทางวินัยกับผู้นั้นได้ เนื่องจากไม่เข้าเงื่อนไขของมาตรา 89 ที่กำหนดว่าจะต้องมีกรณีกล่าวหาว่าผู้นั้นได้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงไว้ก่อนออกจากราชการ กรณีนี้จึงแตกต่างกับกรณีที่ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนที่อาจจะถูกดำเนินการทางวินัยได้ ถ้าหากผลการสอบสวนปรากฏว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิดหรือกระทำผิดไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก และไม่มีกรณีที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่นและได้รับคำสั่งให้กลับเข้ารับราชการอีกครั้งหนึ่ง

ก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคอันเกิดจากการใช้บังคับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 และปรับปรุงเพิ่มเติมบทบัญญัติในหลายเรื่อง หลายมาตราเพื่อที่จะเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ป. เพื่อให้การป้องกันและปราบปราม

การทุจริตและประพฤตินิยมชอบในวงราชการได้ผลอย่างจริงจังตามนโยบายของรัฐบาล และบรรลุลวัตถุประสงค์ตาม เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ได้ เกิดปัญหาและอุปสรรคเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติบางมาตราและความไม่มีบทบัญญัติที่สำคัญและจำเป็นในบางเรื่อง ทำให้เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งพอสรุปได้ เป็น 3 ประการดังนี้

(1) ผู้บังคับบัญชาไม่ตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัยแต่กลับไปตั้งกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงในเบื้องต้นขึ้นอีก ซึ่งตามบทบัญญัติของมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยมชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 (ก่อนที่จะแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยมชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530) ได้กำหนดทางปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาไว้ว่า เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. สอบสวนได้ความว่าเรื่องราวที่สอบสวนนั้นมีมูลความจริง ให้ประธานกรรมการ ป.ป.ป. ส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการสอบสวนทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหา แต่ปรากฏว่ามีผู้บังคับบัญชาในหลายหน่วยงานไปตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่งซึ่งไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และเป็นการซ้ำซ้อนกับการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการ ป.ป.ป. ที่ได้ข้อเท็จจริงว่ามีมูลเป็นความผิดทางวินัยแล้ว เป็นเหตุให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยมชอบในวงราชการ ไม่บรรลุผลโดยเร็วทันต่อเหตุการณ์นอกจากนั้น ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาทำการสอบสวนใหม่อีกขึ้นหนึ่งโดยไม่ได้นำสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการ ป.ป.ป. มาร่วมในการพิจารณา แล้ววินิจฉัยว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาไม่เป็นความผิด จึงไม่สั่งลงโทษหรือเห็นว่า เป็นความผิดเล็กน้อยให้ลงโทษสถานเบาไม่เหมาะสมกับความผิด คณะกรรมการ ป.ป.ป. ก็ดำเนินการอย่างไร้จุดหมายไปไม่ได้ และกรณีที่ผู้บังคับบัญชาละเลยไม่ลงโทษ หรือไม่ดำเนินการทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ถูกกล่าวหาตามอำนาจหน้าที่ คณะกรรมการ ป.ป.ป. ก็ไม่มีอำนาจที่จะดำเนินการอย่างใดกับผู้บังคับบัญชาที่ละเลยนั้น

กรณีตัวอย่าง เช่น " กรณีมีผู้ร้องเรียนกล่าวหาเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสารวัตรใหญ่ผู้หนึ่งมีพฤติการณ์ส่อไปในทางทุจริตและประพฤตินิยมชอบ รวม 3 ประการคือ

1. กลั่นแกล้งจับกุมผู้ต้องหารายหนึ่งในข้อหาซื้ออาวุธไว้ในครอบครอง โดยมิได้รับอนุญาต แล้วเรียกปรับเงินจำนวน 5,000 บาท

2. เรียกรับเงินจำนวน 20,000 บาท จากผู้ต้องหาคืออาญาฐานฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา

3. ช่มชู้หาว่าผู้เสียหายกระทำผิดอาญาข้อหาจับของโจรแล้ว เรียกรับเงินจำนวน 50,000 บาท

คณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้สืบสวนสอบสวนพฤติการณ์ของสารวัตรใหญ่แล้ว เห็นว่ามีมูลความผิดทั้งทางวินัยและทางอาญา จึงได้ส่งเรื่องให้กรมตำรวจดำเนินการสอบสวนทางวินัยและทางอาญา ต่อมากรมตำรวจได้แจ้งให้สำนักงาน ป.ป.ป. ทราบว่าได้สั่งตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัยสารวัตรใหญ่ตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 และสั่งให้ผู้บัญชาการตำรวจภูธร 1 พิจารณาคำเนินคดีอาญาด้วยแล้ว

หลังจากนั้นกรมตำรวจได้แจ้งเพิ่มเติมให้สำนักงาน ป.ป.ป. ทราบว่า ในระหว่างที่กรมตำรวจสั่งให้ดำเนินการดังกล่าวข้างต้นนั้นมีเหตุ บางประการทำให้กรมตำรวจต้องระงับการสอบสวนทั้งทางวินัยและทางอาญาแก่สารวัตรใหญ่ผู้นั้น โดยนำผลการสอบสวนข้อเท็จจริงซึ่งกรมตำรวจ เคยตั้งกรรมการสอบสวนไว้ขึ้นมาพิจารณาแล้ว เห็นว่าไม่มีมูลความจริงตามข้อกล่าวหาและให้ระงับเรื่องพร้อมทั้งส่งสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการ ป.ป.ป. คืนมายังสำนักงาน ป.ป.ป. ในกรณีเช่นนี้คณะกรรมการ ป.ป.ป. มีความเห็นว่ากรมตำรวจไม่ปฏิบัติตามนัยมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 "

ดังนั้น ควรให้กฎหมายมีผลบังคับให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากประธานกรรมการ ป.ป.ป. และในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. มีความเห็นว่ามีมูลความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง ควรบังคับให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นสอบสวนทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหาตามกำหนดเวลาดังกล่าว และให้ถือเอาสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการ ป.ป.ป. เป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวนทางวินัย เพราะหากผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาไม่ยอมรับทั้งสำนวนการสอบสวนหรือพยานหลักฐานที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้สอบสวนและพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ในกฎหมายแล้ว อาจจะทำให้ข้อเท็จจริงถูกบิดเบือน และปกปิดการกระทำผิดคิดได้ง่ายขึ้นทำให้เกิดการช่วยเหลือหรือปกป้องผู้กระทำผิดมิให้ได้รับโทษ หรือได้รับโทษสถานเบาไม่เหมาะสมกับความผิด ต่อมาจึงได้มีการ

ออกกฎหมายขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ซึ่งได้กำหนดว่า ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. มีมติว่า เรื่องที่สอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใด มีมูลว่าผู้นั้นกระทำความผิด เมื่อผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับเรื่องจากคณะกรรมการ ป.ป.ป. แล้ว ต้องตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนทางวินัยภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับเรื่องดังกล่าว เมื่อได้ดำเนินการไปประการใดแล้วก็ให้แจ้งคณะกรรมการ ป.ป.ป. ทราบผลทุกสามสิบวัน ในการสอบสวนทางวินัยให้คณะกรรมการสอบสวนนำสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการ ป.ป.ป. มาใช้เป็นหลักในการสอบสวน¹⁵ ซึ่งตามกฎหมายเดิมมิได้กำหนดให้ ผู้บังคับบัญชาแจ้งผลการดำเนินการให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ทราบทุกสามสิบวัน และไม่มีบทกำหนดให้นำสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการ ป.ป.ป. มาใช้เป็นหลักในการสอบสวนและทำความเข้าใจ

เมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับแจ้งผลการสอบสวนทางวินัยจากคณะกรรมการสอบสวนแล้ว ต้องสั่งดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไปโดยเร็ว และเมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวแล้วไม่ว่าจะลงโทษหรือไม่ก็ตาม ต้องแจ้งให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ทราบภายในสิบห้าวัน¹⁶ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการเก็บเรื่องไว้นาน เพื่อประโยชน์ของผู้ถูกกล่าวหา หรือของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

---

¹⁵ มาตรา 19 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530.

¹⁶ มาตรา 19 ครี แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530.

ถ้าผู้บังคับบัญชาผู้ใดละเลยไม่ดำเนินการตามที่กล่าวมาข้างต้น ให้ถือว่าผู้บังคับ
บัญชาผู้นั้นกระทำความผิดวินัย¹⁷

กรณีเป็นความผิดทางอาญา เมื่อประธานกรรมการ ป.ป.ป. แจ้งคํอพนักงานสอบสวน
แล้ว พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยสี่สิบวัน นับแต่วัน
ได้รับเรื่อง ถ้ามีความจำเป็น คณะกรรมการ ป.ป.ป. อาจอนุญาตให้ขยายระยะเวลาออกไป
อีกไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวันก็ได้ เมื่อเห็นว่ามีเหตุผลอันสมควร¹⁸

(2) ไม่มีบทบัญญัติกำหนดถึงหลักเกณฑ์ วิธีดำเนินการ ในกรณีที่คณะกรรมการ
ป.ป.ป. ไม่เห็นด้วยกับผลการดำเนินการพิจารณาโทษทางวินัยของผู้บังคับบัญชาในเรื่องที่
ประธานกรรมการ ป.ป.ป. ส่งเรื่องให้ดำเนินการทำให้เกิดการพิจารณาลงโทษเป็นไปในทาง
ไม่ถูกต้อง หรือไม่เหมาะสม เช่น ลงโทษสถานเบาไม่เหมาะสมกับความผิด หรือผู้บังคับบัญชา
ไม่แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนทางวินัย หรือไม่ดำเนินการพิจารณาโทษเจ้าหน้าที่
ของรัฐ

โดยที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ
พ.ศ.2518 ไม่มีบทบัญญัติในส่วนนี้ไว้ แนวทางแก้ไขจึงเห็นสมควรที่จะให้มีบัญญัติไว้ในกฎหมาย
ให้อำนาจคณะกรรมการป.ป.ป. รายงานนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการได้ เช่นเดียวกับที่

¹⁷ มาตรา 19 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติ
มิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ
ทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530.

¹⁸ มาตรา 20 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและ
ประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม
การทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530.

ได้บัญญัติให้อำนาจ ก.พ. ไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 มาตรา 8(5)¹⁹ ซึ่งจะเป็นผลให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ได้ผลอย่างจริงจัง ตามนโยบายของรัฐบาล

การแก้ไขปัญหาในกรณีดังกล่าวได้มีการออกกฎหมาย คือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ซึ่งบัญญัติไว้ใน มาตรา 19 เบื้อง ความว่า

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ดำเนินการตามมาตรา 19 ทวิ หรือคณะกรรมการ เห็นว่าการดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาตามมาตรา 19 ทวิ ไม่ถูกต้อง หรือไม่เหมาะสมให้คณะกรรมการ เสนอความเห็นไปยังนายกรัฐมนตรี และให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการตามที่เห็นสมควร หรือในกรณีที่จำเป็นจะสั่งให้องค์กรกลางบริหารงานบุคคลพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ให้ถูกต้องเหมาะสมต่อไปก็ได้ เว้นแต่ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น เป็นข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ให้คณะกรรมการแจ้งความเห็นไปยังประธานกรรมการตุลาการ เพื่อพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

(3) ปัญหาและอุปสรรคจากการปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 (ฉบับก่อนได้รับการแก้ไข และเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530) ของคณะกรรมการ ป.ป.ป. กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐพ้นสภาพจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในขณะที่มี เรื่องถูกร้องเรียนกล่าวหา และกำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ป.

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวไว้ และก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้

---

¹⁹ มาตรา 8(5) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 ได้บัญญัติให้ ก.พ. มีอำนาจหน้าที่ในการรายงานนายกรัฐมนตรีในกรณีที่ปรากฏว่ากระทรวง ทบวง กรม ไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือปฏิบัติการโดยไม่เหมาะสม เพื่อนายกรัฐมนตรีจะได้พิจารณาและสั่งการต่อไป

หลายประการ เช่น กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกคณะกรรมการ ป.ป.ป. สอบสวนว่าทุจริตคือ
หน้าที่หรือร่ำรวยผิดปกติซึ่งลาออกจากราชการ เสียก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. จะวินิจฉัย
ชี้มูลความผิดหรือวินิจฉัยว่าร่ำรวยผิดปกติ คณะกรรมการ ป.ป.ป. ก็ดำเนินการอย่างไรต่อไป
ไม่ได้ เพราะผู้นั้นพ้นจากความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้ว

กรณีตัวอย่าง เป็น เรื่องที่สำนักงาน ป.ป.ป. ได้ขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความ
เห็นข้อกฎหมายในปัญหาที่ว่า สำนักงาน ป.ป.ป. ได้รับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาข้าราชการ
ระดับ 10 ผู้หนึ่งว่าร่ำรวยผิดปกติ "เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ป." ดำเนินการสืบสวนสอบสวน
แล้วนำเสนอ "คณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบทรัพย์สิน" พิจารณาเมื่อได้พิจารณาแล้วจึงมีมติว่า
ข้าราชการผู้นั้นมีพฤติการณ์แสดงว่าร่ำรวยผิดปกติสมควรดำเนินการตามมาตรา 20²⁰ แห่ง
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518
ฉะนั้น จึงได้นำเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ป. พิจารณา แต่ก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. จะพิจารณา
เรื่องนี้ผู้ถูกกล่าวหาได้ลาออกจากราชการและได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาแล้วประเด็นปัญหา
จึงมีว่า การที่ผู้ถูกกล่าวหา มีพฤติการณ์ว่าร่ำรวยผิดปกติโดยได้ทรัพย์สินต่าง ๆ มาในขณะที่เป็น

---

²⁰ มาตรา 20 "เมื่อมีพฤติการณ์แสดงว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดร่ำรวยผิดปกติให้
คณะกรรมการพิจารณาสอบสวน และให้มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นแสดงสินทรัพย์และหนี้สินของตนตาม
รายการ วิธีการ และระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ความ
ปรากฏว่าผู้นั้นร่ำรวยผิดปกติ และไม่สามารถแสดงได้ว่าร่ำรวยขึ้นในทางที่ชอบ ให้ถือว่าผู้นั้น
ใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ ให้คณะกรรมการรายงานความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา
สั่งการลงโทษไล่ออก

มติของคณะกรรมการที่วินิจฉัยว่า ผู้นั้นร่ำรวยขึ้นโดยผิดปกติตามวรรคหนึ่งต้องมี
คะแนนเสียงอย่างน้อยสองในสามของกรรมการทั้งหมด

บรรดาทรัพย์สินที่คณะกรรมการวินิจฉัยว่า เป็นทรัพย์สินที่ร่ำรวยขึ้นโดยผิดปกตินั้น
ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลวินิจฉัยสั่งว่าทรัพย์สินนั้น เป็นของแผ่นดิน
เว้นแต่ผู้นั้นจะแสดงให้เห็นว่า คนได้ทรัพย์สินนั้นมาในทางที่ชอบ ในกรณีเช่นนี้ให้นำ
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม"

เจ้าหน้าที่ของรัฐ คณะกรรมการ ป.ป.ป. จะดำเนินการตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 คือไปได้
หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวแล้วมีความเห็นดังนี้²¹

มาตรา 20 วรรคหนึ่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติ
มิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 บัญญัติว่า

เมื่อมีพฤติการณ์แสดงว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดร่ำรวยผิดปกติให้คณะกรรมการพิจารณา
สอบสวน และให้มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นแสดงสินทรัพย์และหนี้สินของคนตามรายการ
วิธีการ และระยะเวลา ที่คณะกรรมการกำหนด เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ความ
ปรากฏว่าผู้นั้นใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบให้คณะกรรมการรายงานความเห็นต่อนายก
รัฐมนตรี เพื่อพิจารณาสั่งลงโทษไล่ออก

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวโดยตลอดแล้วจะเห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวไม่ใช่
บังคับกับ ผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้ว ข้อความตอนแรกที่ว่า
"เมื่อมีพฤติการณ์แสดงว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ" หมายความว่า พฤติการณ์
ร่ำรวยผิดปกติจะต้องมีขึ้นในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหายังเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ เพราะคำว่า
"เจ้าหน้าที่ของรัฐ" ตามบทนิยามในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ
ทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 หมายถึงข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งประจำ
และเมื่อพฤติการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นแล้วคณะกรรมการ ป.ป.ป. มีอำนาจสอบสวนและสั่งให้
ผู้ถูกกล่าวหาออกจากราชการ เพราะคำว่า "สอบสวน...และสั่งให้ผู้นั้นแสดงสินทรัพย์ และ
หนี้สินของคน" หมายความว่า สอบสวนและสั่งให้ "เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น" แสดงสินทรัพย์
และหนี้สินนั่นเอง เนื่องจากคำว่า "ผู้นั้น" ในข้อความดังกล่าวย่อมต้องอ่านให้สัมพันธ์กับคำว่า
"เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใด" ในข้อความตอนหน้า นอกจากนั้นหากคณะกรรมการ ป.ป.ป. สอบสวน
เจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 20 วรรคหนึ่งแล้วปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นร่ำรวยผิดปกติ
จากการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบก็ต้องรายงานความเห็นต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาสั่งการ
ลงโทษไล่ออกซึ่งหมายความว่า เป็นการพิจารณาสั่งลงโทษผู้ถูกกล่าวหา ที่ยังคง เป็นเจ้าหน้าที่

²¹ หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ นร 0502/1544 ลงวันที่ 24 ตุลาคม

ของรัฐอยู่ เพราะการลงโทษย่อมเป็นการลงโทษผู้ที่ เป็นข้าราชการขณะที่ลงโทษ การลงโทษ ผู้ที่มีใช้ข้าราชการขณะที่ลงโทษ ย่อมไม่เป็นการที่จะพึงกระทำได้ ฉะนั้นมาตรา 20 วรรคหนึ่ง จึงมิใช่กฎหมายที่จะให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ดำเนินการตามมาตรา 20 ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหา พ้นจากการ เป็น เจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วก่อนการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ป. ถ้าหาก พระราชบัญญัตินี้มุ่งหมายที่จะให้ มาตรา 20 วรรคหนึ่งใช้บังคับกับผู้ถูกกล่าวหาซึ่งพ้นจากการ เป็น เจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้ว น่าจะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้เช่นเดียวกับ มาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

สำหรับข้อเท็จจริงในเรื่องนี้มีอยู่ว่า "ข้าราชการระดับ 10 ผู้หนึ่งถูกกล่าวหาว่า มีพฤติการณ์แสดงว่าร้ายวชิคปกคตินั้น เจ้าหน้าที่สำนักงานป.ป.ป. เพียงแค่ได้ดำเนินการ สืบสวนสอบสวนแล้ว "คณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบทรัพย์สิน" มีมติว่าข้าราชการผู้นั้นมี พฤติการณ์แสดงว่าร้ายวชิคปกคติมติของคณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบทรัพย์สิน ก็มีใช้มติ หรือการพิจารณาสั่งการของคณะกรรมการ ป.ป.ป. เนื่องจากการมอบหมายให้คณะอนุ กรรมการฝ่ายตรวจสอบทรัพย์สิน ดำเนินการตามมาตรา 15²² แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในวงราชการ พ.ศ. 2518 มิใช่เป็นการมอบอำนาจให้ พิจารณาวินิจฉัยแทนหรือในนามของคณะกรรมการ ป.ป.ป. แต่เป็นการมอบหมายให้ปฏิบัติงานเท่านั้น

ดังนั้น กรณีที่หาหรือมาที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. จึงไม่มีอำนาจสอบสวนและสั่งให้ผู้ถูก กล่าวหาผู้นี้แสดงสินทรัพย์และหนี้สินของตนตามมาตรา 20 วรรคหนึ่ง เพราะผู้ถูกกล่าวหาได้ ออกจากราชการไปแล้วก่อนการพิจารณาสั่งการของคณะกรรมการ ป.ป.ป. ทั้งนี้ตามเหตุผล ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. ไม่มีอำนาจวินิจฉัยว่าบรรดาทรัพย์สินที่ ผู้ถูกกล่าวหาได้มาเป็นทรัพย์สินที่ร้ายวชิคปกคิตตามมาตรา 20 วรรคหนึ่งแล้ว ก็ไม่เข้า เงื่อนไขที่พนักงานอัยการจะใช้อำนาจตามมาตรา 20 วรรคสามที่จะยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ ศาลวินิจฉัยสั่งว่าทรัพย์สินนั้น เป็นของแผ่นดินด้วย

²² มาตรา 15 คณะกรรมการจะตั้งอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาสอบสวนหรือปฏิบัติ อย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้

โดยสรุปคณะกรรมการ ป.ป.ป. ไม่มีอำนาจดำเนินการตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 เนื่องจากมาตรา 20 ไม่ใช่บังคับกับกรณีที่ถูกกล่าวหาได้ออกจากราชการไปแล้วก่อนการพิจารณาสั่งการของคณะกรรมการ ป.ป.ป.

จากปัญหากรณีดังกล่าวทำให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ต้องเสนอแก้ไขปรับปรุงกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ เพื่อให้มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ป. ในการติดตามสอบสวนข้อเท็จจริง และวินิจฉัยความผิดต่อไปได้ตามอำนาจหน้าที่ แม้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกกล่าวหา จะพ้นจากความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วก็ตาม กฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นใหม่นี้ได้บัญญัติอยู่ในมาตรา 21 จัตวาแห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530²³ ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า

เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหา ร้องเรียนว่าทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการตามมาตรา 17 ทวิ ในกรณีที่เป็นความผิดอย่างร้ายแรง หรือในกรณีที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ และคณะกรรมการได้มีมติให้รับไว้พิจารณาตามมาตรา 20 แล้ว แม้ภายหลังผู้นั้นจะพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วด้วยเหตุอื่น นอกจากตาย ก็ให้คณะกรรมการมีอำนาจดำเนินการต่อไปได้ แต่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ผู้นั้นพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และในกรณีที่คณะกรรมการมีมติว่าเรื่องที่สอบสวนมีมูลว่าผู้นั้นกระทำความผิดอย่างร้ายแรง หรือผู้นั้นร้ายแรงผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ก็ให้ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น พนักงานอัยการ นายกรัฐมนตรี หรือคณะกรรมการตุลาการแล้วแต่กรณี ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไปได้ เสมือนว่าผู้นั้นยังมีได้พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

หลักเกณฑ์อันเป็นเงื่อนไขประการสำคัญของมาตรา 21 จัตวา ก็คือจะต้องมีกรณีกล่าวหา ร้องเรียน เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นว่ากระทำความผิดอย่างร้ายแรงหรือในกรณีที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติไว้ในขณะที่ผู้นั้นยังมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่

²³ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2530.

ยังไม่ได้พ้นจากความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือได้ออกจากราชการ ไปก่อน เพราะถ้าหากเป็นกรณีพ้นจากความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐก่อนที่จะมีการฉีกกล่าวหา ร้องเรียนก็จะไม่เข้าหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ที่จะทำให้คณะกรรมการ ป.ป.ป.มีอำนาจสืบสวนสอบสวน เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้ต่อไปภายหลังจากที่ผู้พ้นจากความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้ว หลักเกณฑ์ประการสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ เมื่อมีการฉีกกล่าวหาไว้ก่อนที่ผู้พ้นจากความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ป.จะต้องได้มีมติให้รับเรื่องไว้พิจารณา เพื่อทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป เมื่อเข้าหลักเกณฑ์ 2 ประการดังกล่าวแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ป.จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ผู้พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นการกำหนดระยะเวลาไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายว่าจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเวลาไม่นานจนเกินไป คือภายในเวลา 1 ปี นับแต่วันที่ผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อประโยชน์แก่ผู้ถูกกล่าวหาจะได้ทราบถึงสถานภาพที่แท้จริงของตนเองว่าจะต้องรับผิดชอบประการใดจากการวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ป.หรือไม่ และจะถูกลงโทษสถานใดหรือไม่ จะเสียสิทธิที่จะได้รับบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการหรือไม่ ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจาก คำวินิจฉัย และโทษที่จะได้รับ ซึ่งในจุดนี้จะแตกต่างกับบทบัญญัติของมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ซึ่งไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ในกฎหมายว่าจะต้องดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการพลเรือนที่ถูกกล่าวหาภายหลังที่ได้ออกจากราชการไปแล้วให้แล้วเสร็จเมื่อใด ซึ่งถ้าหากคณะกรรมการสอบสวนและผู้บังคับบัญชาไม่เร่งรัดในการสืบสวนสอบสวนเพื่อพิจารณาความผิดและกำหนดโทษให้แล้วเสร็จโดยเร็วย่อมเป็นผลเสียต่อผู้ถูกกล่าวหาที่รอผลการดำเนินการทางวินัย ดังนั้นหากมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายในเรื่องนี้ก็ควรจะเสนอให้มีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนในการดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ที่ออกจากราชการไปแล้วให้ชัดเจนไว้ในบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งควรจะกำหนดระยะเวลาานเท่าใดก็สุดแต่ เหตุผลและความเหมาะสม

5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรา 89 กับ พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530

เมื่อได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 บัญญัติในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ป.ไม่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่พ้นจากราชการไปก่อนที่การดำเนินการสืบสวน

สอบสวน เพื่อลงโทษและดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤตินิยมขอมในวงราชการ พ.ศ.2518 จะเสร็จสิ้นลงทั้งหมดไป เพราะพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยมขอมในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ได้บัญญัติในมาตรา 21 จัตวา กำหนดให้กรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ถูกกล่าวหา ร้องเรียนว่าทุจริตหรือประพฤตินิยมขอมในวงราชการ ในกรณีที่ เป็นความคิดอย่างร้ายแรง หรือในกรณีที่มีพฤติการณ์ว่าร้ายผิดปกติหรือมีทรัพย์สิน เพิ่มขึ้นผิดปกติ ซึ่งคณะกรรมการมีมติให้รับไว้พิจารณาแล้วและดำเนินการสืบสวนสอบสวนอยู่ก่อนที่ผู้นั้นจะพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ แม้ภายหลังจากผู้นั้นจะพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วด้วยเหตุอื่นนอกจากตาย คณะกรรมการ ป.ป.ป. ก็มีอำนาจดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไปได้ แต่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ผู้นั้นพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และในกรณีที่คณะกรรมการมีมติว่าเรื่องที่สอบสวนมีมูลว่าผู้นั้นกระทำความผิดอย่างร้ายแรง หรือผู้นั้นว่าร้ายผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ก็ให้ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น พนักงานอัยการ นายกรัฐมนตรี หรือคณะกรรมการตุลาการ แล้วแต่กรณีดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมีได้พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

5.2.1 ปัญหากรณีจะนำมาตรา 21 จัตวา ไปบังคับใช้กับเรื่องที่ยังสอบสวนไม่แล้วเสร็จตามกฎหมายเดิม (พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยมขอมในวงราชการ พ.ศ.2518) ปัญหาลักษณะนี้เกิดขึ้นเมื่อ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยมขอมในวงราชการ ฉบับใหม่²⁴ มีผลบังคับใช้โดยที่ยังมีเรื่องกล่าวหาที่ค้างอยู่ระหว่างการดำเนินการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการ ป.ป.ป. ต่อมาเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ถูกกล่าวหาได้ออกจากราชการไป จึงทำให้เกิดปัญหาว่าคณะกรรมการ ป.ป.ป. ยังมีอำนาจสืบสวนสอบสวน เรื่องนี้ต่อไปอีกหนึ่งปี นับแต่วันที่ผู้ถูกกล่าวหา ร้องเรียนพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา 21 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยมขอมในวงราชการ

²⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยมขอมในวงราชการ พ.ศ.2518 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤตินิยมขอมในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530.

มิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 หรือไม

ปัญหาในเรื่องนี้ปรากฏข้อเท็จจริงว่า²⁵ "เนื่องด้วยได้มีผู้กล่าวหา ร้องเรียนไปยัง สำนักงาน ป.ป.ป. เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2525 ว่า ข้าราชการตำรวจตำแหน่งสารวัตรใหญ่ ผู้หนึ่ง มีพฤติการณ์ว่า รวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ซึ่งคณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบทรัพย์สินที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (คณะกรรมการ ป.ป.ป.) มอบหมายตามมาตรา 15²⁶ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 ให้มีหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนตามคำสั่งคณะกรรมการ ป.ป.ป.ที่ 21/2524 ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2524 ได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนแล้วเห็นว่า เป็นกรณีมูลเพียงพอที่จะรับไว้พิจารณาดำเนินการสืบสวนสอบสวนได้ จึงมีมติรับไว้พิจารณาเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2526 และมอบให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการสอบสวนตลอดมา ต่อมาภายหลังจากที่ได้มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ใช้บังคับเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2530 แล้วผู้ถูกกล่าวหา ร้องเรียนได้ลาออกจากราชการ เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2531 เพื่อไปสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในขณะที่การสืบสวนสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จจึงมีปัญหาว่าคณะกรรมการ ป.ป.ป. ยังมีอำนาจที่จะดำเนินการสืบสวนสอบสวน เรื่องดังกล่าวต่อไปอีกหนึ่งมีนับแต่วันที่ผู้ถูกกล่าวหา ร้องเรียนพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 21 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530 หรือไม"

²⁵ หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ นร 0601/11 ลงวันที่ 6 มกราคม 2532.

²⁶ มาตรา 15 คณะกรรมการจะตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณาสอบสวนหรือปฏิบัติ อย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีความเห็นว่า "โดยที่ ปัญหานี้เป็นเรื่องที่ได้มีการกล่าวหาร้องเรียนต่อสำนักงาน ป.ป.ป. ก่อนที่พระราชบัญญัติ บังคับ และปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ใช้ บังคับ จึงต้องพิจารณาในเบื้องต้นก่อนว่า คณะกรรมการ ป.ป.ป.สามารถดำเนินการสืบสวน สอบสวน เรื่องดังกล่าวต่อไปได้หรือไม่ ในประเด็นนี้จะเห็นได้ว่ามาตรา 16 แห่งพระราช บัญญัติบังคับและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ได้บัญญัติว่า "บรรดาเรื่องกล่าวหาร้องเรียนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สำนักงาน ป.ป.ป. ได้รับไว้ ก่อนที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คณะกรรมการดำเนินการต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้" จึงเห็น ได้ว่าเรื่องกล่าวหาร้องเรียนข้าราชการตำรวจผู้^{นี้} คณะกรรมการ ป.ป.ป.มีอำนาจดำเนินการ ตามที่พระราชบัญญัติบังคับและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 บัญญัติไว้ต่อไปได้"

สำหรับปัญหาว่า คณะกรรมการ ป.ป.ป.ยังมีอำนาจดำเนินการสืบสวนสอบสวน ต่อไปอีกหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้ถูกกล่าวหาร้องเรียนพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา 21 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติบังคับและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530 หรือไม่นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีความเห็นว่า การที่คณะกรรมการ ป.ป.ป.จะดำเนินการตามมาตรา 21 จัตวา ต่อไปได้แม้ผู้ที่ถูกกล่าวหาร้องเรียนได้พ้นจากการ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วนั้น สำหรับกรณีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ผิด ปกติ คณะกรรมการ ป.ป.ป.จะต้องมีมติให้รับไว้พิจารณาตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติ บังคับและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการพ.ศ.2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติบังคับและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530 ด้วย และเมื่อพิจารณามาตรา 20 แล้ว จะเห็นได้ว่า กฎหมายประสงค์ให้คณะ กรรมการ ป.ป.ป.พิจารณาในเบื้องต้นเสียก่อนว่าพฤติการณ์หรือเรื่องที่กล่าวหาร้องเรียนนั้น มีมูลเพียงพอที่คณะกรรมการ ป.ป.ป.จะรับไว้พิจารณาหรือไม่เท่านั้น ซึ่งในกรณีนี้แม้มาตรการ ตามมาตรา 20 ดังกล่าวจะได้เพิ่มเติมขึ้น โดยพระราชบัญญัติบังคับและปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ก็ตาม แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า คณะกรรมการป.ป.ป.ได้มีคำสั่งที่ 21/2524 ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2524 แต่งตั้งคณะ อนุกรรมการฝ่ายตรวจสอบทรัพย์สินโดยให้มื่ออำนาจกระทำการตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ป.

มอบหมาย ซึ่งคณะอนุกรรมการฝ่ายตรวจสอบทรัพย์สินดังกล่าวได้มีมติรับ เรื่องกล่าวหา ร้องเรียนข้าราชการตำรวจผู้นี้ไว้พิจารณาแล้ว ตั้งแต่วันที่ 10 มกราคม 2526 และยังปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า คณะอนุกรรมการฝ่ายตรวจสอบทรัพย์สินได้เสนอเรื่องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ป.ว่า เรื่องนี้มีมูลเพียงพอที่จะรับไว้พิจารณาได้ จึงขออนุมัติเปิดคดีของแบบแสดงรายการสินทรัพย์และหนี้สินของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้พิจารณาเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2528 แล้ว ลงมติอนุมัติให้ดำเนินการตามที่คณะอนุกรรมการฝ่ายตรวจสอบทรัพย์สินเสนอได้ ดังนั้นจึงถือได้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ป. เห็นว่ากรณีดังกล่าว ร้องเรียนมีมูล และได้มีมติในเบื้องต้นรับเรื่องไว้พิจารณา ตามนัยมาตรา 20 ที่แก้ไขใหม่แล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ป. จึงมีอำนาจดำเนินการเรื่องกล่าวหา ร้องเรียนนี้ต่อไปตามมาตรา 21 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการได้ แต่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ข้าราชการตำรวจที่ถูกกล่าวหา ร้องเรียนพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ”

ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. มีอำนาจสืบสวนสอบสวนต่อไปได้ แม้ภายหลังที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ถูกกล่าวหา จะพ้นจากความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วก็ตาม แต่มีเงื่อนไขวางเป็นหลักเกณฑ์ไว้ว่าจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้ถูกกล่าวหาผู้นั้นพ้นจากความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา 21 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530 นั้น ได้เกิดมีปัญหาในทางปฏิบัติขึ้นมาว่า ถ้าหากผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาได้มีคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาออกจากงานหรือพ้นจากความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐย้อนหลังไปถึงวันที่ถูกสั่งพักงาน หรือพักราชการเป็นระยะเวลาเกินหนึ่งปีนับแต่วันที่คำสั่งลงโทษมีผลย้อนหลังไปเช่นนี้คณะกรรมการ ป.ป.ป. จะยังมีอำนาจสืบสวนสอบสวน เรื่องกล่าวหา ร้องเรียนดังกล่าวต่อไปได้หรือไม่ ซึ่งปัญหาทำนองนี้ก็เคยเกิดขึ้นแล้วกับการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการพลเรือนภายหลังที่ออกจากราชการไปแล้วตามมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 กรณีที่คำสั่งไล่ออกจากราชการฐานละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันในคราวเดียวกัน เกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือมีพฤติการณ์ตั้งใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการย้อนหลังไปถึงวันที่เป็นวันละทิ้งหน้าที่ราชการ อันเป็นวันก่อนที่จะได้ตรวจพบ

การทุจริตของผู้นี้ และได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้น ในเวลาต่อมาซึ่งแม้จะปรากฏข้อเท็จจริงว่า ขณะที่ได้ตรวจพบเรื่องทุจริตค่อนหาที่ราชการของผู้นี้และผู้บังคับบัญชา ได้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เรื่องนี้ขึ้นทำการสอบสวน เป็น เวลาที่ยังไม่มีการสั่งลงโทษไล่ผู้นี้ออกจากราชการฐานละทิ้งหน้าที่ราชการก็ตาม แต่เมื่อผลของคำสั่งไล่ออกซึ่งมีผลย้อนหลังไปถึงวันที่ถือว่า เป็นวันละทิ้งหน้าที่ราชการ ได้ทำให้ผู้นี้พ้นจากสถานภาพการ เป็นข้าราชการไปแล้วตั้งแต่วันละทิ้งหน้าที่ราชการ กรณีจึงกลายเป็นว่าการกล่าวหาผู้นี้ว่า ได้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงใน เรื่องทุจริตค่อนหาที่ราชการจนถูกตั้งกรรมการสอบสวน ได้เกิดขึ้นภายหลังจากที่ผู้นี้ได้ออกจากราชการไปแล้ว กรณีจึงไม่อยู่ในเงื่อนไขของมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายจึงไม่สามารถที่จะดำเนินการทางวินัยแก่ผู้นี้ในกรณีทุจริตค่อนหาที่ราชการได้อีกต่อไป²⁷

การที่ผลของคำสั่งลงโทษถึงออกจากราชการย้อนหลัง ไปถึงวันอันถือว่า เป็นวันละทิ้งหน้าที่ราชการ ทำให้การกล่าวหาว่าข้าราชการผู้นี้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงในอีกกรณีหนึ่ง เป็นการกล่าวหาขึ้นภายหลังจากที่ผู้นี้ได้ออกจากราชการไปแล้ว ทำให้ไม่สามารถจะดำเนินการทางวินัยกับผู้นั้นได้ตามนัยมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ซึ่งผลจะคล้ายกับกรณีของการสั่งลงโทษข้าราชการย้อนหลัง ไปถึงวันสั่งพักราชการ ซึ่งมีผลทำให้ระยะเวลาที่ผู้นั้นได้ออกจากราชการไปเป็นเวลาเกินหนึ่งปีโดยที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. ยังดำเนินการสอบสวนผู้นี้ในอีกความผิดหนึ่งยังไม่แล้ว เสร็จ ทำให้ไม่มีอำนาจที่จะสืบสวนสอบสวนต่อไปได้ในกรณีที่ เป็นความผิดอย่างร้ายแรงหรือในกรณีที่ มีพฤติการณ์ร้าย ร้ายผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ตามนัยมาตรา 21 จัตวาแห่งพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530 ตัวอย่างเช่น "เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้รับ เรื่องกล่าวหา ร้องเรียน เจ้าหน้าที่ของรัฐสังกัดรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งว่ามีพฤติการณ์ร้าย ร้ายผิดปกติ หรือมีทรัพย์สิน เพิ่มขึ้นผิดปกติ ต่อมาผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาได้มีคำสั่งให้ผู้นั้นออกจากงานโดยให้มีผล

²⁷ หนังสือสำนักงาน ก.พ.ที่ นร 0711/ป 984 ลงวันที่ 1 มิถุนายน 2530.

ย้อนหลังไปถึงวันที่ผู้ถูกกล่าวหาถูกสั่งพักงานซึ่งเป็นระยะเวลาเกินหนึ่งปี นับแต่วันที่คำสั่งลงโทษนั้นมีผลย้อนหลังไป คณะกรรมการ ป.ป.ป. จะมิได้อ่านาสอบสวน เรื่องกล่าวหา ร้องเรียนดังกล่าวต่อไปได้หรือไม่ เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่าได้มีการกล่าวหา ร้องเรียนผู้ถูกกล่าวหาไว้ก่อนที่ผู้ถูกกล่าวหาจะพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและคณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้มีมติให้รับเรื่องไว้พิจารณาตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530 แล้ว และต่อมาผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดของผู้ถูกกล่าวหาได้มีคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาออกจากงานนับแต่วันที่ถูกสั่งพักงาน ซึ่งมีผลทำให้ผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเกินหนึ่งปี ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 21 จัตวา แล้วเมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. ดำเนินการสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ คณะกรรมการ ป.ป.ป. จึงไม่มีอำนาจดำเนินการสอบสวนต่อไปได้”

เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. ไม่มีอำนาจดำเนินการสอบสวนตามมาตรา 21 จัตวา แล้ว แต่ภายหลังปรากฏว่าถ้าผู้ถูกกล่าวหาได้อุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาต้นสังกัด และผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดพิจารณาแล้ว มีคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหา กลับเข้าทำงานเช่นเดิม คณะกรรมการ ป.ป.ป. จะมิได้อ่านา ดำเนินการสอบสวน เรื่องที่ผู้ถูกกล่าวหาได้ เคยถูกกล่าวหา ร้องเรียนว่า ร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติต่อไปได้หรือไม่ ซึ่งในเรื่องนี้คณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยให้ความเห็นไว้ว่า คณะกรรมการ ป.ป.ป. จะมิได้อ่านา ดำเนินการสอบสวน เรื่องที่ผู้ถูกกล่าวหา ร้องเรียนว่า ร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติต่อไปได้ เพราะการที่ผู้ถูกกล่าวหาได้ อุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาต้นสังกัด และผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดพิจารณาแล้วมีคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหา กลับเข้าทำงานเช่นเดิมนั้น ถือว่าเป็นผู้ถูกกล่าวหา ยังไม่เคยพ้นสภาพจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้พิจารณาแล้ว มีมติให้รับพิจารณาตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530 ไว้แล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ป. ย่อมมีอำนาจที่จะดำเนินการสอบสวน เรื่องที่ผู้ถูกกล่าวหาว่า ร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติต่อไปได้”²⁸

²⁸ หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ นร 0601/276 ลงวันที่ 5 มีนาคม

ตามตัวอย่างนี้ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งถ้าหากเปลี่ยนเป็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ถูกกล่าวหานี้เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ผลที่ออกมาจะไม่แตกต่างกัน เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐตามความหมายในพระราชบัญญัติฉบับนี้ รวมรวมถึงข้าราชการพลเรือนสามัญด้วย

ปัญหาการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการพลเรือนภายหลังที่ออกจากราชการไปแล้วตามนัยมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 กับปัญหาในการดำเนินการสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐภายหลังที่พ้นจากความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วตามนัยมาตรา 21 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 มีปัญหาที่แน่นอนเดียวกันอยู่อีกเรื่องหนึ่งคือ กรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนเพื่อรอฟังผลการพิจารณาของคณะกรรมการสอบสวนในความผิดวินัยอย่างร้ายแรงกรณีหนึ่ง ต่อมาผู้นี้ได้มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงในเรื่องอื่นอีกภายหลังที่ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ผลจะเป็นอย่างไรถ้าการกล่าวหาครั้งหลังนี้เป็นกรกล่าวหาต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อให้ดำเนินการทางวินัยตามนัยมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 กรณีหนึ่งและถ้าเป็นการกล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. เพื่อให้ดำเนินการสอบสวนตามนัยมาตรา 21 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 อีกกรณีหนึ่ง ปัญหามีต่อไปว่า ถ้าหากภายหลังผู้บังคับบัญชาของผู้นี้ได้มีคำสั่งให้ผู้นี้กลับเข้ารับราชการ ผู้บังคับบัญชาและคณะกรรมการ ป.ป.ป.จะมีอำนาจดำเนินการทางวินัย และดำเนินการสอบสวนในความผิดที่ถูกกล่าวหาในครั้งหลังนี้ได้หรือไม่ เพียงไร

ตัวอย่างในเรื่องนี้มีข้อเท็จจริงว่า "กรมศุลกากรได้มีคำสั่งลงวันที่ 2 ธันวาคม 2523 สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวน นายตรวจศุลกากร 4 ผู้นี้หนึ่งกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ต่อมากรมศุลกากรได้มีคำสั่งลงวันที่ 22 กรกฎาคม 2526 สั่งให้ผู้ถูกสอบสวนผู้นี้ออกจากราชการไว้ก่อน เพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณา หลังจากนั้นมาในวันที่ 23 สิงหาคม 2526 และวันที่ 3 พฤษภาคม 2527 ตามลำดับ อธิบดีกรมศุลกากรได้ทราบจากรายงานผลการสอบสวนข้อเท็จจริงในเรื่องอื่นว่า ข้าราชการผู้นี้มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งเป็นเรื่องที่ถูกกล่าวหาใหม่อีกสองเรื่อง แต่เนื่องจากผู้นี้อยู่ใน

ระหว่างถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน กรมศาลการจึงไม่มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนผู้นี้ได้ตามมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518”

เนื่องจากเรื่องกล่าวหาใหม่ว่าผู้นี้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงทั้งสอง เรื่องนี้ เป็นการกล่าวหาขึ้นหลังจากที่ผู้นี้ได้ออกจากราชการไปแล้วตามมาตรา 94(4) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 จึงไม่เข้าเงื่อนไขของมาตรา 89 ที่จะดำเนินการลงโทษทางวินัยแก่ผู้นี้ได้ ซึ่งถ้าหากเป็นกรณีที่เป็นกรณีกกล่าวหา ร้องเรียนผู้นี้คือคณะกรรมการ ป.ป.ป. ภายหลังจากที่ผู้นี้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน คณะกรรมการ ป.ป.ป. ก็ไม่มีอำนาจที่จะดำเนินการสอบสวนในเรื่องที่กล่าวหา ร้องเรียนนี้ตามมาตรา 21 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ได้ เพราะเป็นกรณีกกล่าวหา ร้องเรียนหลังจากที่ผู้นี้ได้พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้ว จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์เงื่อนไขของมาตรา 21 จัตวา ที่จะดำเนินการสอบสวนผู้กระทำความผิดในกรณีนี้ภายหลังที่พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วได้

กรณีจะมีผลอย่างไร ถ้าหากว่าผู้ถูกกล่าวหาผู้นี้กลับเข้ารับราชการแล้ว กรมศาลการจะนำกรณีนี้ที่ผู้นี้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง อันเป็นเรื่องที่กล่าวหาใหม่ทั้งสอง เรื่อง ซึ่งปรากฏภายหลังที่ผู้นี้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนมาดำเนินการทางวินัยแก่ผู้นี้ได้หรือไม่ ในเรื่องนี้ ก.พ.ได้วินิจฉัยไว้ว่า

เมื่อผู้บังคับบัญชาได้มีคำสั่งให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน กลับเข้ารับราชการแล้ว ข้าราชการผู้นั้นย่อมมีสภาพการเป็นข้าราชการพลเรือนตามเดิม ผู้บังคับบัญชาจึงมีอำนาจดำเนินการทางวินัยแก่ผู้นั้นในกรณีที่ถูกล่ามว่ากระทำความผิดวินัย ซึ่งปรากฏภายหลังจากที่ผู้นั้นถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนได้ ดังนั้น กรณีที่กรมศาลการหาเรื่องนี้ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่ากรมศาลการได้มีคำสั่งให้ผู้นี้กลับเข้ารับราชการแล้ว กรมศาลการจึงมีอำนาจดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการผู้นี้ตาม เรื่องที่กล่าวหาใหม่ทั้งสอง เรื่องดังกล่าวได้²⁹

ปัญหาดังกล่าวถ้าเป็นกรณีที่กล่าวหา ร้องเรียนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. ภายหลังจากที่ผู้นั้นได้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน เพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณา และต่อมาผู้นั้น

²⁹ หนังสือสำนักงาน ก.พ.ที่ นร 0711/595 ลงวันที่ 29 มิถุนายน 2531.

ได้กลับเข้ารับราชการมีสถานภาพเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามเดิม คณะกรรมการ ป.ป.ป. ก็ย่อมมีอำนาจที่จะดำเนินการสอบสวน เพื่อชี้มูลความผิดและส่งเรื่องให้กับผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาดำเนินการทางวินัยต่อไป ถ้าหากเป็นความผิดอาญาก็แจ้งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมาย ถ้าหากคณะกรรมการ ป.ป.ป. มีมติว่าทรัพย์สินที่ได้มาเป็นทรัพย์สินที่ร่ำรวยผิดปกติหรือเพิ่มขึ้นผิดปกติ ก็แจ้งให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน แล้วเสนอความเห็นไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งหรือดำเนินการให้มีการสั่งลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกต่อไป³⁰

---

³⁰ มาตรา 21 ทวิ เมื่อคณะกรรมการได้ดำเนินการตามมาตรา 20 แล้ว หากพิจารณาวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ และไม่สามารถชี้แจงได้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวนั้นตนได้มาโดยชอบ ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ และให้คณะกรรมการแจ้งให้พนักงานอัยการดำเนินการเพื่อปฏิบัติตามมาตรา 21 ครี แล้วเสนอความเห็นไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาสั่งหรือดำเนินการให้มีการสั่งลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก เว้นแต่ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นเป็นข้าราชการตุลาการตามกฎหมาย ว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ให้คณะกรรมการแจ้งความเห็นไปยังประธานคณะกรรมการตุลาการ เพื่อพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

มติของคณะกรรมการที่วินิจฉัยว่า ผู้นั้นร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ความวรรคหนึ่งต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด

5.2.2 ปัญหาข้อกฎหมายระหว่างมาตรา 89 กับมาตรา 21 จัตวา เนื่องจากบทบัญญัติของมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518³¹ กับบทบัญญัติของมาตรา 21 จัตวา³² แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ได้มีบทบัญญัติที่คล้ายคลึงกันรวมทั้งมีเนื้อหาบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องการดำเนินการทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐภายหลังที่พ้นจากราชการไปแล้ว ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ป. และผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหา โดยที่แต่เดิมก่อนที่จะได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ โดยได้เพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา 21 จัตวา เข้ามาในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ

---

³¹ มาตรา 89 บัญญัติว่า "ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำผิดอาญา วันแต่ เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ แม้ภายหลังผู้นั้นจะออกจากราชการไปแล้ว ผู้มีอำนาจตามมาตรา 86 หรือมาตรา 92 วรรคสาม แล้วแต่กรณีก็ยังมีอำนาจสั่งดำเนินการลงโทษหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้เป็นไปตามหมวดนี้ได้ เว้นแต่ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้นั้นจะออกจากราชการเพราะตาย"

³² มาตรา 21 จัตวา บัญญัติว่า "เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาว่าร้องเรียนว่าทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการตามมาตรา 17 ทวิ ในกรณีที่เป็นความผิดอย่างร้ายแรง หรือในกรณีที่มีพฤติการณ์ร้ายร้ายผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ และคณะกรรมการได้มีมติให้รับไว้พิจารณาตามมาตรา 20 แล้ว แม้ภายหลังผู้นั้นจะพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วด้วยเหตุอื่นนอกจากตายก็ให้คณะกรรมการมีอำนาจดำเนินการต่อไปได้ แต่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ผู้นั้นพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และในกรณีที่คณะกรรมการมีมติว่า เรื่องที่สอบสวนมีมูลว่าผู้นั้นกระทำความผิดอย่างร้ายแรง หรือผู้นั้นร้ายรายผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ก็ให้ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น พนักงานอัยการ นายกรัฐมนตรี หรือคณะกรรมการตุลาการแล้วแต่กรณี ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไปได้ เสมือนว่าผู้นั้นยังมีได้พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ"

ทุจจริตและประพฤตินิยมชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 นั้น ในทางปฏิบัติ แต่เดิมสำนักงาน ป.ป.ป. เคยหารือไปยังสำนักงาน ก.พ.ว่า หากข้าราชการ ถูกกล่าวหา ร้องเรียนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ป.และคณะกรรมการ ป.ป.ป.ได้ดำเนินการ สืบสวนสอบสวน ถ้าข้าราชการผู้นั้นพ้นจากราชการเพราะลาออก หรือเกษียณอายุราชการไป เสียก่อนที่การสืบสวนสอบสวนจะแล้วเสร็จ หากผลการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการ ป.ป.ป.ได้ความว่าการกระทำของข้าราชการผู้นั้นมิมีความผิดจะแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการผู้นั้นตามมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 ได้หรือไม่ ซึ่งสำนักงาน ก.พ.ก็ได้ชี้แจงว่าต้องเป็นกรณีที่มีการกล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ป.และสำนักงาน ป.ป.ป.ได้แจ้งการกล่าวหาให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาทราบตั้งแต่ก่อนที่ผู้นั้นออกจากราชการ ผู้บังคับบัญชาจึงจะมีอำนาจดำเนินการตาม มาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518

ดังนั้น เมื่อได้มีการบัญญัติมาตรา 21 จัตวา เพิ่มเติมเข้ามาในพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยมชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 แล้ว หลักเกณฑ์ในทางปฏิบัติแต่เดิมจะต้องเปลี่ยนแปลงตามกฎหมายใหม่ ไปด้วยหรือไม่ และจะยึดถือแนวทางปฏิบัติต่อกันอย่างไร จึงจะทำให้การบังคับการใช้เป็นไปตาม กฎหมายทั้งสองฉบับ โดยคณะกรรมการ ป.ป.ป.และผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาเป็นไปโดย ถูกต้องสมดังเจตนารมณ์ และบรรลुวัตถุประสงค์ของกฎหมายดังกล่าว จึงเป็นปัญหาว่าตามมาตรา 21 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยมชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ผู้บังคับบัญชาที่จะดำเนินการทางวินัย กับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่พ้นจากการ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปในภายหลังได้นั้นจะต้อง เป็นกรณีที่ สำนักงาน ป.ป.ป.ได้แจ้งการกล่าวหาให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาทราบก่อนที่ผู้นั้นพ้นจาก การเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังข้อชี้แจงของสำนักงาน ก.พ.หรือไม่

สำหรับปัญหาในเรื่องนี้คณะกรรมการ ป.ป.ป.ได้ประชุมเพื่อพิจารณาแล้วมีมติออก มาว่า "คณะกรรมการ ป.ป.ป.มีอำนาจที่จะดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ถูกกล่าวหา ร้อง เรียนว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤตินิยมชอบในวงราชการ ในกรณีที่ เป็นความผิดอย่างร้ายแรง ค่อไปได้ แม้ภายหลังเจ้าหน้าที่ของรัฐจะพ้นจากการ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วด้วย เหตุอื่น นอกจากตาย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยมชอบในวงราชการ

พ.ศ.2518 มาตรา 21 จัควา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 จึงมีมติไม่ตั้งแจ้งให้ ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหา ร้องเรียนทราบ”

จากมติที่ประชุมของคณะกรรมการ ป.ป.ป.ที่ได้พิจารณาบทบัญญัติของมาตรา 21 จัควา แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ป. เกี่ยวกับ เรื่องการดำเนินการตามกฎหมายกับผู้พ้นจากการ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้ว จึงมีผลว่าคณะกรรมการ ป.ป.ป.มีอำนาจตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตและ ประพฤติมิชอบในวงราชการ ในการดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ถูกกล่าวหา ร้องเรียนว่า กระทำการทุจริต และประพฤติมิชอบในวงราชการ ในกรณีที่เป็นความผิดอย่างร้ายแรงต่อไปได้ แม้ภายหลัง เจ้าหน้าที่ของรัฐจะพ้นจากการ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วก็ตาม โดยที่ไม่ต้องอาศัย อำนาจดำเนินการทางวินัย ของผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาตามบทบัญญัติในมาตรา 89 แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 อีกต่อไปกล่าวคือคณะกรรมการ ป.ป.ป. ไม่ต้องแจ้งเรื่องกล่าวหาไปยังผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหา ก่อนที่ผู้นั้นจะพ้นจากราชการไป เพื่อให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจดำเนินการสั่งลงโทษทางวินัยกับผู้ถูกกล่าวหาตามนัยมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 เมื่อผู้นั้นพ้นจากราชการไปแล้ว ดังที่ถือ เป็นหลักปฏิบัติมา เช่นแต่ก่อน เพราะกฎหมายของทาง ป.ป.ป. เองคือพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 และแก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ได้บัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ป.ในเรื่องนี้ไว้ โดยตรงอยู่แล้วแต่ได้กำหนดเงื่อนไขไว้ว่าจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่ วันที่ผู้นั้นพ้นจากการ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

จึงมีปัญหานำคิดว่า การที่คณะกรรมการ ป.ป.ป.ไม่แจ้งเรื่องกล่าวหาให้ผู้บังคับ บัญชาของผู้ที่ถูกกล่าวหาทราบ เช่นที่เคยปฏิบัติมา เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหา มีอำนาจ ดำเนินการสั่งลงโทษทางวินัย แก่ผู้ที่ออกจากราชการไปแล้ว ในภายหลังได้ความนัยมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 นั้นจะมีผลเสียต่อการประสานงาน และร่วมมือกัน ในการแก้ปัญหาและดำเนินการทางวินัยแก่ผู้กระทำผิดวินัยที่ออกจากราชการไปแล้ว

ให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพหรือไม่ หรือในทางตรงกันข้ามการที่มีกฎหมายที่ให้อำนาจแก่คณะกรรมการ ป.ป.ป. ที่ดำเนินการในเรื่องนี้กลับจะทำให้การดำเนินการลงโทษทางวินัยแก่ผู้ที่ออกจากราชการไปแล้วมีประสิทธิภาพมากขึ้นและสัมฤทธิ์ผลในทางปฏิบัติได้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม เพราะจะทำให้ทั้ง 2 ฝ่ายคือ คณะกรรมการ ป.ป.ป. และผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาต่างได้ทำหน้าที่ในส่วนของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและคล่องตัว โดยต่างก็มีจุดมุ่งหมายร่วมกันอยู่แล้วคือ การปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ รวมทั้งการใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งโดยมิชอบ การประพฤติผิดวินัยกฎหมายและระเบียบแบบแผนข้อบังคับ มติ ค.ร.บ. ฯลฯ โดยให้ผู้ที่กระทำผิดต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพื่อรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย รักษามาตรฐานความประพฤติ ขวัญ กำลังใจ และสมรรถภาพของข้าราชการ เพื่อรักษาชื่อเสียงของทางราชการและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อทางราชการ เพราะตามหลักการแห่งระบบคุณธรรม ผู้ที่ประพฤติคนไม่เหมาะสมไม่มีความรู้ความสามารถ หรือประพฤติคนไม่ดี จำเินกฎหมายระเบียบวินัยที่ทางราชการกำหนดไว้ ไม่ดำรงคนให้อยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต ขยันขันแข็ง กระทำตนเป็นผู้ที่ไม่สมควรจะให้อยู่ในราชการต่อไป ก็ควรจะพิจารณา ลงโทษหรือสั่งให้พ้นจากวงราชการและไม่สมควรจะให้ได้รับบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายบำเหน็จบำนาญข้าราชการ หรือให้มีโอกาสกลับเข้ารับราชการได้อีกกรณีที่ได้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง จนถูกสั่งลงโทษไล่ออก หรือปลดออกจากราชการ

ในข้อที่นำคิดคำนึงถึงตามที่ได้กล่าวไว้ จะขอยกกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้น ในทางปฏิบัติ เป็นปัญหาข้อกฎหมายตามมาตรา 21 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 และ มาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 โดยมีข้อเท็จจริงดังนี้ "กระทรวง เกษตรและสหกรณ์ ได้มีคำสั่งอนุญาตให้ข้าราชการผู้หนึ่งซึ่งดำรงตำแหน่ง (ผู้ตรวจราชการ 10) สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ลาออกจากราชการตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2532 เป็นต้นไป และได้รายงานการอนุญาตให้ข้าราชการลาออกจากราชการไปยังสำนักงาน ก.พ.แล้ว ต่อมาภายหลังจากที่ผู้นี้ได้รับอนุญาตให้ลาออกจากราชการ คณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้มีมติว่าผู้นี้มีมูลความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงและได้ส่งเรื่องให้กระทรวง เกษตรและสหกรณ์ดำเนินการทางวินัยต่อไป ซึ่งกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ได้พิจารณาและเห็นว่า แม้ มาตรา 21 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบใน

วงราชการ พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤตินิยมชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 จะกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการสอบสวนทางวินัยต่อไปก็ตาม แต่โดยที่ตามมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับสำหรับข้าราชการพลเรือนได้กำหนดให้ดำเนินการสอบสวนทางวินัยแก่ผู้พ้นจากราชการไปก่อนแล้วได้เฉพาะกรณีที่มีผู้บังคับบัญชาทราบมูลกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงก่อนวันที่ข้าราชการผู้ถูกกล่าวหาจะพ้นจากราชการ ดังนั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงไม่อาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยผู้ใดในกรณีข้อกล่าวหาตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ป.มีมติชี้มูลความผิดได้” ประเด็นปัญหาจึงมีว่า ความเห็นของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดังกล่าวถูกต้องหรือไม่ ในเรื่องนี้คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ให้ความเห็นไว้ว่า “การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการพลเรือนที่ได้ออกจากราชการไปแล้ว มาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 เป็นเรื่องการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการพลเรือนซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน แต่สำหรับกรณีตามข้อเท็จจริงนี้เป็นเรื่องที่มีการกล่าวหาร้องเรียนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ป.ว่าข้าราชการพลเรือนผู้ใดกระทำการทุจริตหรือประพฤตินิยมชอบในวงราชการซึ่งกฎหมายดังกล่าวมีบทบัญญัติกำหนดอำนาจ และหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาในการดำเนินการทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐไว้เป็นพิเศษ นอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 เพื่อให้บรรลุดุจประสงคในการป้องกันและปราบปรามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริต หรือประพฤตินิยมชอบโดยอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่ราชการของคนกล่าวคือตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยมชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยม

มิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 มาตรา 19³³ มาตรา 19 ทวิ³⁴ และมาตรา 19³⁵

³³ มาตรา 19 เมื่อคณะกรรมการมีมติว่าเรื่องที่สอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดมีมูลว่าผู้นั้นกระทำความผิดให้ประธานกรรมการรายงานให้นายกรัฐมนตรีทราบและส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นดำเนินการทางวินัยต่อไป และถ้ากรณีเป็นความผิดทางอาญาก็ให้แจ้งต่อพนักงานสอบสวน ทั้งนี้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่คณะกรรมการมีมติตามมาตรา 17 ทวิ

สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งไม่มีกฎหมายระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับวินัย เมื่อคณะกรรมการมีมติว่าเรื่องที่สอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าว มีมูลเป็นการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ ให้ประธานกรรมการรายงานให้นายกรัฐมนตรีทราบและส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้นั้นดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป และหากกรณีเป็นความผิดทางอาญาก็ให้แจ้งต่อพนักงานสอบสวน ทั้งนี้ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง

ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยสี่สิบวัน นับแต่วันได้รับเรื่อง ถ้ามีความจำเป็นคณะกรรมการอาจอนุญาตให้ขยายระยะเวลาออกไปอีกไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวันก็ได้เมื่อเห็นว่ามีเหตุผลอันสมควร

³⁴ มาตรา 19 ทวิ เมื่อผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับเรื่องตามมาตรา 19 แล้วต้องแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนทางวินัย หรือต้องดำเนินการเพื่อพิจารณาโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องดังกล่าว เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการประการใดไปบ้างแล้วให้แจ้งคณะกรรมการทราบผลทุกสามสิบวัน

ในการสอบสวนทางวินัยตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการสอบสวนนำสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการมาใช้เป็นหลักในการสอบสวนและทำความเห็นเสนอผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนด้วย และในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนมีความเห็นขัดแย้งกับมติของคณะกรรมการ ก็ให้แสดงเหตุผลไว้ในสำนวนการสอบสวนทางวินัยนั้นด้วย

³⁵ มาตรา 19 ครี เมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับแจ้งผลการสอบสวนทางวินัยจากคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา 19 ทวิ แล้วต้องสั่งดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไปโดยเร็ว เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว ไม่ว่าจะลงโทษหรือไม่ก็ตาม ต้องแจ้งให้คณะกรรมการทราบภายในสิบห้าวัน

ได้บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ส่งเรื่องที่มีมูลว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำผิด ให้ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นดำเนินการทางวินัย ซึ่งผู้บังคับบัญชาต้องแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนทางวินัย หรือต้องดำเนินการเพื่อพิจารณาโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง และเมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับแจ้งผลการสอบสวนทางวินัยจากคณะกรรมการการสอบสวนแล้วต้องส่งดำเนินการตามอำนาจหน้าที่โดยเร็ว

นอกจากนี้ มาตรา 21 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ยังได้บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. มีอำนาจดำเนินการ เรื่องกล่าวหา ร้องเรียน เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ถูกกล่าวหาที่ได้พ้นจากราชการ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้ว แต่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้นั้นพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. มีมติว่า เรื่องที่สอบสวนมีมูลว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดอย่างร้ายแรง ก็ให้ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมีได้พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ดังนั้น ในการพิจารณาปัญหาที่ว่าผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาผู้นี้ได้หรือไม่ จึงต้องพิจารณาตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ซึ่งเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าการลาออกจากราชการของผู้ถูกกล่าวหา มีผลตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2532 แต่คณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้มีมติรับเรื่องกล่าวหา ร้องเรียนผู้ถูกกล่าวหาผู้นี้ไว้พิจารณาตั้งแต่วันที่ 2 เมษายน 2530 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ผู้นี้ลาออกจากราชการและต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้มีมติเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2532 ว่า เรื่องที่สอบสวนผู้ถูกกล่าวหาผู้นี้มีมูลความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งเป็นระยะเวลาภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้นี้ลาออกจากราชการ ฉะนั้นผู้บังคับบัญชาจึงมีอำนาจแต่งตั้งกรรมการขึ้นทำการสอบสวนทางวินัยผู้ถูกกล่าวหาผู้นี้ตามนัยมาตรา 19 ทวิ และมาตรา 21 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริต

และประพฤตินิยมในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530"³⁶

จากกรณีตัวอย่างจึงเห็นได้ว่า การปรับปรุงแก้ไขและเพิ่ม เติมบทบัญญัติของกฎหมาย บังคับและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยมในวงราชการโดยพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยมในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ได้ทำให้นโยบาย ของรัฐบาลและ เจตนารมณ์ของกฎหมาย ใน เรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติ นิยมในวงราชการและ เจตนารมณ์ของมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 บรรลุวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น เพราะได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ป. และผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกกล่าวหา ให้มีอำนาจเพิ่มมากขึ้นในการดำเนินการ สืบสวนสอบสวนและดำเนินการทางวินัย ตลอดจนดำเนินการตามกฎหมาย ป.ป.ป. ใน เรื่องที่ ได้รับการร้องเรียนกล่าวหา เข้ามาว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งก็หมายความรวมถึงข้าราชการ พลเรือนสามัญด้วยได้กระทำการทุจริต หรือประพฤตินิยมในวงราชการและรวมถึงกรณีการ กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนด้วย โดยกฎหมาย ป.ป.ป. ได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. มีอำนาจดำเนินการสืบสวนสอบสวน เรื่องกล่าวหา ร้องเรียน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ถูกกล่าวหาต่อไปได้เองแม้ภายหลังที่ผู้นั้นจะพ้นจากการ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไปแล้วก็ตาม แต่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ผู้นั้นพ้นจากความเป็น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. มีมติว่า เรื่องที่สอบสวนมีมูลว่า ผู้ถูก กล่าวหากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหา มีอำนาจดำเนินการ ทางวินัยแก่ผู้นั้นตามอำนาจหน้าที่ต่อไปได้ เสมือนว่าผู้นั้นยังมิได้พ้นจากการ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

กฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยมในวงราชการที่ได้แก้ไข เพิ่มเติมใหม่ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 นี้ถือได้ว่าเป็นกฎหมายพิเศษ เพราะให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ป. ที่จะดำเนินการสืบสวนสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำการ ทุจริตหรือประพฤตินิยมในวงราชการในกรณีความผิดอย่างร้ายแรง หรือกรณีร้ายผิดปกติ

³⁶ หนังสือคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ นร 0601/165 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2533.

หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติได้เองจนกว่าจะแล้วเสร็จ แม้ภายหลังที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นจะพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วก็ตาม นอกจากนั้นกฎหมายฉบับนี้ ยังถือว่าเป็นกฎหมายที่มีความพิเศษซ้อนพิเศษขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง เพราะเมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้สอบสวนแล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่ที่ผู้ถูกกล่าวหาได้พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว ได้มีมติว่า เรื่องที่สอบสวนมีมูลว่าผู้นั้นกระทำความผิดอย่างร้ายแรง ก็ให้ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจที่จะดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไปได้ เสมือนว่าผู้นั้นยังมีได้พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยที่ผู้บังคับบัญชามีอำนาจดำเนินการต่อไปได้อย่างไม่มีกำหนดเวลา เพราะว่าการกำหนดเวลาหนึ่งปีในมาตรา 21 จัดว่าสั้นใช้บังคับเฉพาะกับการดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ป. มิได้นำมาใช้บังคับกับการดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหา

กฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการฉบับนี้³⁷ จึงเป็นกฎหมายที่เข้ามาช่วยให้การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการพลเรือนสามัญ ภายหลังจากที่ออกจากราชการไปแล้วมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลในทางปราบปรามได้มากยิ่งขึ้น เพราะเท่ากับว่ามีหน่วยงานของรัฐถึง 2 องค์กรที่ทำหน้าที่ในเรื่องนี้โดยที่สามารถจะแยกกันทำหน้าที่ของคนในเบื้องต้น แล้วสุดท้ายเรื่องก็มาสู่ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ได้บังคับบัญชาของตน โดยที่ทั้ง 2 องค์กรนี้ต่างก็มีจุดมุ่งหมายที่เหมือนกันคือ ทำให้ผู้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและผู้ที่กระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการได้รับโทษถึงออกจากราชการโดยจะสังเกตได้จากบทบัญญัติ

³⁷ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530.

ในมาตรา 21 ทวิ³⁸ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในวงราชการ พ.ศ.2518 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ได้มีบทกำหนดโทษแก่ ผู้ที่ถูกคณะกรรมการ ป.ป.ป.วินิจฉัยว่า ร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ โดยที่ไม่สามารถชี้แจงได้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวนั้นคนใดมาโดยชอบ ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการทุจริตและ ประพฤติมิชอบในวงราชการ อันจะมีผลให้พนักงานอัยการสามารถยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อขอ ให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน เว้นแต่จะแสดงให้ศาลเห็นได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้ มาโดยชอบ³⁹ นอกจากนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ป.ก็จะเสนอความเป็นไปยังนายกรัฐมนตรี

³⁸ มาตรา 21 ทวิ เมื่อคณะกรรมการได้ดำเนินการตามมาตรา 21 แล้ว หาก พิจารณาวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ และ ไม่สามารถชี้แจงได้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวนั้นคนใดมาโดยชอบ ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการทุจริตและ ประพฤติมิชอบในวงราชการและให้คณะกรรมการแจ้งให้พนักงานอัยการดำเนินการ เพื่อปฏิบัติ ตามมาตรา 21 ครี แล้วเสนอความเห็นไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งหรือดำเนินการให้ มีการสั่งลงโทษ ไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก เว้นแต่ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น เป็น ข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ให้คณะกรรมการแจ้ง ความเห็นไปยังประธานคณะกรรมการตุลาการ เพื่อพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วย ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

³⁹ มาตรา 21 ครี บรรดาทรัพย์สินที่คณะกรรมการมีมติว่าเป็นทรัพย์สินที่ร่ำรวยผิด ปกติหรือเพิ่มขึ้นผิดปกติตามมาตรา 21 ทวิ ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลโดยไม่ชักช้า เพื่อ ขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน เว้นแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นจะสามารถนำพยาน หลักฐานมาแสดงให้ศาลเห็นว่าทรัพย์สินดังกล่าวนั้นคนใดมาโดยชอบ ในกรณีนี้ให้นำประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่า เพื่อประโยชน์ในการยื่นคำร้องความวรรคหนึ่ง สมควร ทำการสอบสวนเพิ่มเติม ให้พนักงานอัยการเสนอความเห็นไปยังคณะกรรมการโดยเร็ว เมื่อคณะ กรรมการเห็นชอบด้วยก็ให้ดำเนินการตามความเห็นของพนักงานอัยการ ถ้าไม่เห็นด้วยก็ให้แจ้ง พนักงานอัยการทราบเพื่อยื่นคำร้องต่อไป

เพื่อพิจารณาสิ่งหรือดำเนินการให้มีการส่งลงโทษ ไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ ได้ เช่นเดียวกับที่บทบัญญัติในมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 ได้ กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย มีอำนาจที่จะ "สั่งดำเนินการลงโทษ หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้เป็นไปตามหมวด 4" ว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัย ซึ่งก็หมายถึง การส่งลงโทษ ไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ ตามความร้ายแรงแห่งความผิดในกรณี ที่กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง นอกจากนั้นก็ยังมีอำนาจสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนหรือลดขั้น เงินเดือน โดยสั่งให้มีผลย้อนหลังไปเท่าที่จำเป็นได้ด้วย ในกรณีกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง ซึ่ง การส่งลงโทษในกรณีหลังนี้เองที่ยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติในมาตรา 89 แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 อันก่อให้เกิดปัญหาขึ้น ทั้งในปัญหาข้อ กฎหมายและปัญหาในทางปฏิบัติเพราะว่ากฎหมายมาตรานี้ บัญญัติไว้ไม่ชัดเจนอย่างเช่น ใน มาตรา 21 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวง ราชการ พ.ศ.2518 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ที่ได้กำหนดให้นายกรัฐมนตรี เป็นผู้มีอำนาจในการส่งลงโทษ "ไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก" ในกรณีที่อุกฉกรรกรรมการ ป.ป.ป. วินิจฉัยว่าเป็นผู้ร้ายว้ยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ซึ่งทำให้เกิดกรณีการ ตีความบทบัญญัติแห่งมาตรา 89 ผิดไปจากเจตนารมณ์เดิมที่แท้จริงได้ ดังนั้น หากมีการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนในโอกาสต่อไป ก็ควรจะเสนอให้มีการแก้ไข ปรับปรุงบทบัญญัติในมาตรา 89 นี้ด้วย โดยบัญญัติให้ชัดเจนลงไปว่าให้ผู้มีอำนาจตามกฎหมาย สั่งดำเนินการลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกแก่ผู้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงแทนข้อความ เดิมที่กำหนดให้ผู้มีอำนาจตามกฎหมายมีอำนาจสั่งดำเนินการลงโทษหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่ง ให้ เป็นไปตามหมวดนี้ ซึ่งหมายถึงหมวด 4 ว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัย